

■ Ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος (6ῆ Αὐγούστου)

Ἡ Μεταμόρφωση τοῦ Σωτῆρος*

*Καθηγητοῦ Γεωργίου Μαντζαρίδη
Θεολογικὴ Σχολὴ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης*

Ἡ ΜΕΤΑΜΟΦΩΣΗ τοῦ Σωτῆρος ἔχει κεντρικὴ θέση στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία καὶ Θεολογία.

Εἶναι τὸ γεγονός, ποὺ ἀποκαλύπτει τὴν δόξα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν πιστῶν. Εἶναι ἡ μαρτυρία τῆς νέας καταστάσεως, ποὺ εἰσάγεται μὲ τὴν ἔλευση τοῦ Χριστοῦ στὴν ἱστορία.

Κατὰ τὴν Μεταμόρφωση, ὁ Χριστὸς φανερώνει μέσα ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη φύση Του τὴν ἄκτιστη δόξα τῆς θεότητός Του. Ταυτόχρονα προσλαμβάνει στὴν ἄκτιστη θεϊκὴ δόξα τοὺς ἀνθρώπους ποὺ τὸν περιβάλλουν. Ὁ Μωϋ-

σῆς καὶ ὁ Ἡλίας μετέχουν στὴν ἴδια λαμπρότητα μὲ τὸν Χριστό. Ἡ μόνη διαφορὰ εἶναι ὅτι ὁ Χριστὸς ἀποτελεῖ τὴν πηγὴ, ἐνῶ αὐτοὶ τοὺς δέκτες τῆς θείας λαμπρότητας.

Ὁ λόγος, γιὰ τὸν ὁποῖο μεταμορφώθηκε ὁ Χριστὸς ἐνώπιον τῶν Μαθητῶν, ἦταν ἡ προσέγγιση τῆς ἡμέρας τῆς Σταυρώσεώς Του: «Ἴνα ὅταν σὲ ἴδωσι σταυρούμενον, τὸ μὲν πάθος νοήσωσιν ἐκούσιον»¹.

Μὲ τὴν Μεταμόρφωση ὁ Χριστὸς ἀπὸ τὴν μιὰ μεριὰ βεβαιώνει τὴ θεότητα Του, ποὺ λίγο νωρίτερα εἶχαν ὁμολογήσει οἱ Μαθητὲς μὲ τὸ στόμα τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, ἐνῶ ἀπὸ τὴν ἄλλη προσφέρει μιὰ πρώτη ἐμπειρία τῆς ἐλεύσεως τῆς Βασιλείας Του.

Ὁ ἑορτασμὸς τῆς Μεταμορφώσεως στὶς 6 Αὐγούστου δὲν μᾶς βοηθεῖ ἴσως νὰ θυμηθοῦμε τὸν ἄμεσο σύνδεσμό της μὲ τὸν Σταυρὸ τοῦ Χριστοῦ. Μόνο ἂν σκεφθοῦμε ὅτι μετὰ μερικὲς ἐβδομάδες, στὶς 14 Σεπτεμβρίου, γιορτάζεται ἡ Παγκόσμιος Ὑψωση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ποὺ θυμίζει τὴν Μ. Παρασκευή, βρίσκουμε τὴν ἱστορικὴ συνάφεια τῆς Ἑορτῆς.

Ὡς ἱστορικὸ δηλαδὴ γεγονὸς, ἡ Μεταμόρφωση πραγματοποιήθηκε λίγες ἐβδομάδες πρὶν τὸ Πάθος. Στὸ ἐκκλησιαστικὸ ἑορτολόγιο θὰ εἶχε ἀπὸ ἱστορικὴ σκοπιὰ τὴν θέση της λίγες ἐβδομάδες πρὶν τὸ Πάσχα· ἴσως τόσες, ὅσες τὴν χωρίζουν τώρα ἀπὸ τὴν Ὑψωση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.

Καὶ δὲν πρέπει νὰ θεωρεῖται τυχαῖο ὅτι στὴν θέση αὐτὴ τοποθέτησε ἡ Ἐκκλησία μας μιὰν ἄλλη ἑορτὴ· τὴν ἑορτὴ τοῦ θεολόγου τοῦ Θαβωρείου Φωτός, τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ. Ἐτσι ἡ δευτέρη Κυριακὴ τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, πέντε ἐβδομάδες πρὶν τὸ Πάσχα, εἶναι ἀφιερωμένη στὸν Ἅγιο Γρηγόριο τὸν Παλαμᾶ.

Εἶναι ἐξᾶλλου χαρακτηριστικὸ, ὅτι καὶ στὰ τρία συνοπτικὰ Εὐαγγέλια τὸ γεγονὸς τῆς Μεταμορφώσεως ἀναφέρεται ἀμέσως μετὰ τὴν δόξα τοῦ Χριστοῦ, ὅτι *«εἰσὶ τινες τῶν ὧδε ἐστηκότων, οἵτινες οὐ μὴ γεύσονται θανάτου ἕως ἂν ἴδωσι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει»*². Ἐτσι ἡ Μεταμόρφωση τοῦ Χριστοῦ, ὅπως ἐπισημαίνεται καὶ στὴν Πατερικὴ Παράδοση, ἔρχεται ὡς *«ἐν δυνάμει»* φανέρωση τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Χριστὸς μὲ τὴ Μεταμόρφωσή Του ἐπαληθεύει καὶ ἐνισχύει τὴν πίστη στὴν θεότητα Του, ποὺ ἤδη ὁμολόγησαν οἱ Μαθητὲς.

Κατὰ τὴν Μεταμόρφωση ὁ Χριστὸς δὲν προσέλαβε κάτι ποὺ δὲν εἶχε πρὶν, ἀλλὰ φανέρωσε, στὰ μέτρα καὶ πάλι τῆς δεκτικότητας τῶν Μαθητῶν Του, τὴν δόξα ποὺ εἶχε πάντοτε ὡς Θεάνθρωπος. Ἡ δόξα δηλαδὴ ποὺ εἶδαν οἱ τρεῖς Μαθητὲς στὸ ὄρος Θαβῶρ δὲν ἦταν κάποιο παροδικὸ φαινόμενο, ἀλλὰ τὸ αἰώνιο Φῶς τῆς θείας φύσεως τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὸ δηλώνει καὶ ὁ ὕμνογράφος τῆς Ἐκκλησίας μας, ὅταν λέει: *«Μετεμορφώθης ἐν τῷ*

ὄρει, Χριστὲ ὁ Θεός, δείξας τοῖς μαθηταῖς σου τὴν δόξαν σου καθὼς ἠδύναντο»³.

Τὸ φῶς τῆς Μεταμορφώσεως εἶναι τὸ Ἄκτιστο Φῶς τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ποὺ ἦρθε στὸν κόσμον μὲ τὴν ἔλευση τοῦ Χριστοῦ. Βέβαια ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ὡς ἄναρχη καὶ ἀτελεύτητη δὲν περιορίζεται στὸν χρόνο, ἀλλὰ τὸν ὑπερκαλύπτει καὶ τὸν μεταμορφώνει. Δὲν ἀρχίζει μετὰ τὸ τέλος τῆς ἱστορίας, ἀλλὰ ὑπάρχει ἤδη μέσα σ' αὐτὴν καὶ πάνω ἀπὸ αὐτήν, καὶ θὰ ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχει πέρα ἀπὸ αὐτήν.

Στὴν πραγματικότητα δηλαδὴ ἡ «*ἐν δυνάμει*» ἔλευση τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρὰ ἡ «*ἐν δυνάμει*» φανέρωσή Της. Δὲν ἔρχεται κάτι ποὺ δὲν ὑπῆρχε προηγουμένως, ἀλλὰ φανερώνεται αὐτὸ ποὺ ὑπῆρχε καὶ θὰ ὑπάρχει πάντοτε. Ὅπως τὸ Ἄκτιστο Φῶς, ποὺ φανερώθηκε κατὰ τὴν Μεταμόρφωση στοὺς Μαθητές, ὑπῆρχε ἐξαρχῆς καὶ παραμένει αἰώνια στὴ θεανθρώπινη ὑπόσταση τοῦ Χριστοῦ, ἔτσι καὶ ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ποὺ ἦρθε στὸν κόσμον μὲ τὸν Χριστό, φανερώνεται μερικὲς φορὲς στοὺς πιστοὺς, ὡς προανάκρουσμα τοῦ Μέλλοντος Αἰῶνος.

Ἡ χριστιανικὴ Πίστη δὲν στηρίζεται σὲ κάποια ἠθικὴ ἀρχὴ ἢ ἰδεολογία, ἀλλὰ θεμελιώνεται στὴν φανέρωση τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ μέσα στὴν ἱστορία. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ μαρτυρία τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, ποὺ ἀναφέρεται ἀκριβῶς στὴν ἐμπειρία του ἀπὸ τὴ Μεταμόρφωση, προκειμένου νὰ δηλώσει τὴν ἀλήθεια τοῦ χριστιανικοῦ κηρύγματος: «*Οὐ γὰρ σεσοφισμένοις μύθοις ἐξακολουθήσαντες ἐγνωρίσαμεν ὑμῖν τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δύναμιν καὶ παρουσίαν, ἀλλ' ἐπόπται γεννηθέντες τῆς ἐκείνου μεγαλειότητος*»⁴.

Χωρὶς τὴν ἐμπειρία τῶν οὐρανίων δὲν ἐλευθερώνεται ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τοὺς πειρασμοὺς τῶν ἐπιγείων. Οἱ Ἀπόστολοι τοῦ Χριστοῦ, οἱ Μάρτυρες, οἱ Ἅγιοι καὶ οἱ Ἀσκητὲς τῆς Ἐκκλησίας δὲν θὰ μπορούσαν νὰ νικήσουν τὸν κόσμον καὶ νὰ προσφέρουν τὰ πάντα γιὰ τὸν Χριστό, ἂν δὲν εἶχαν κάποια γεύση τῆς οὐράνιας μακαριότητος.

Ἡ ἐν Χριστῷ υἰοθεσία κερδίζεται ἀπὸ τὴν παροῦσα ζωὴ. «*Νῦν τέκνα Θεοῦ ἐσμεν*», γράφει ὁ Ἀπόστολος καὶ Εὐαγγελιστῆς Ἰωάννης, «*καὶ οὐπω ἐφανέρωθη τί ἐσόμεθα· οἶδαμεν δὲ ὅτι ἐὰν φανερωθῆ, ὅμοιοι Αὐτῷ ἐσόμεθα, ὅτι ὁψόμεθα αὐτὸν καθὼς ἐστι*»⁵.

Τὴν αἴσθησιν τῆς ἐν Χριστῷ υἰοθεσίας ἀποκτᾶ ὁ ἄνθρωπος στὴν ζωὴν του μὲ τὴν τήρησιν τῶν θείων ἐντολῶν. Μὲ τὴν αὐτὰ-πάρνησιν καὶ τὴν αὐτοπροσφορὰ του στὸν Θεὸ καὶ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ποῦ ἀποτελεῖ μιὰ μορφή θανάτου, γίνεται ὁ πιστὸς μέτοχος τῆς θείας Ζωῆς καὶ Βασιλείας.

Ἡ γεύσιν τῆς αἰωνιότητος δὲν ἀρχίζει μετὰ τὸ Σταυρό, ἀλλὰ μὲ τὸν Σταυρό. Ἡ ὑπακοὴ στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ «μέχρι θανάτου» εἶναι ἤδη μετοχὴ στὴν ἀνάστασιν. Ὅπως ἡ δόξα τοῦ Χριστοῦ ἀρχίζει μὲ τὸ Σταυρό, ποῦ συντριβεῖ τὶς δυνάμεις τοῦ πονηροῦ, ἔτσι καὶ ἡ δόξα τῶν χριστιανῶν ἀρχίζει μὲ τὴν ἐκούσια ἀποδοχὴν τοῦ θανάτου γιὰ τὸν Χριστό, ποῦ συντριβεῖ τὸν παλαιὸ ἄνθρωπο καὶ ἀποκαλύπτει τὸ νέο.

Ἡ Μεταμόρφωσις τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ προετοιμασία τοῦ Σταυροῦ. Καὶ ὁ Σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ ἀφετηρία τῆς δόξας Του ὡς ἀνθρώπου. Ὁ Χριστὸς μὲ τὴν Μεταμόρφωσιν δὲν ἀποκτᾶ τίποτε καινούργιο, ἀλλὰ ἐνισχύει τοὺς Μαθητὲς ἐνόψει τῆς Σταυρώσεώς Του. Οἱ Μαθητὲς χρειάζονταν τὴν ἐνίσχυσιν αὐτῆ, γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσουν τὸ Σταυρὸ τοῦ Διδασκάλου τους, ὅπως καὶ τὸ δικό τους σταυρὸ ἀργότερα γιὰ τὸ ὄνομα τοῦ Διδασκάλου τους.

Ἡ πύλν τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ εἶναι ὁ Σταυρός. Καὶ ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ μέσα στὸν κόσμον ἀρχίζει μὲ τὸ Σταυρό. Κάθε φανέρωσις τῆς δόξας τοῦ Θεοῦ μέσα στὴν ἱστορία, πρὶν ἢ μετὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ Χριστοῦ, ἀποτελεῖ προτύπωσιν ἢ προέκτασιν τοῦ Σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ. Κάθε ἐμπειρία τῆς δόξας τοῦ Θεοῦ κατὰ τὴν παρούσα ζῶν προαναγγέλλει ἢ συνοδεύει τὴν ἐμπειρία τοῦ Μυστηρίου τοῦ Σταυροῦ.

(*) Περιοδ. «Ὁρθόδοξον Μαρτυρία» (Κύπρου), ἀρ. 49/Ἀνοιξιν-Καλοκαίρι 1996, σελ. 8-10.

1. Κοντάκιον Ἑορτῆς.
2. Μάρκ. θ' 1. Πρβλ. Ματθ. ιστ' 28, Λουκ. θ' 27.
3. Ἀπολυτίκιον Ἑορτῆς.
4. Β' Πέτρ. α' 16.
5. Α' Ἰω. γ' 2.